

Resumé

Ph.d.-afhandlingen rummer resultaterne af et panel-studie i virkelig tid af sprogforandringen hos 23 informanter fra tre velkendte steder i den danske dialektologi og sociolingvistik: Odder i Østjylland, Vinderup i Vestjylland og Tinglev i Sønderjylland. Informanterne blev interviewet første gang som unge i perioden 1978-1989 og indgår i tidligere dialektundersøgelser. I 2005-2010 blev de geninterviewet af medarbejdere fra Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudier og Institut for Grænseregionsforskning ved Syddansk Universitet.

Ved hjælp af kvantitative analyser af udvalgte morfologiske og fonologiske træk har jeg undersøgt sprogforandringen i virkelig tid hos én kvinde og én mand fra hvert sted, der har været geografisk og socialt mobil mellem de to optagelser. Disse informanters sprogforandring sammenlignes med sprogforandringen hos 17 bofaste informanter. Analyserne viser, at de mobile informanter allerede som børn markerede sig sprogligt anderledes og benyttede markant færre lokale varianter af de undersøgte variable, end de bofaste informanter. Endvidere viser analyserne, at der er store forskelle mellem sprogforandringen hos de bofaste informanter i de tre kommuner: i Odder forandres sprogbrugen en smule i retning af standarddansk, i Vinderup sker der (især blandt kvinderne) en forholdsvis drastisk dialektnivellering, og i Tinglev er sprogbrugen stabil hos de undersøgte informanter.

For at forklare de forskellige sprogforandringsmønstre har jeg foretaget en række kvalitative analyser – dels på individniveau og dels af de tre sprogsamfund. Det viser sig, at der er sammenhænge mellem informantens sprogforandring og en række sprogeksterne forhold (fx deres mentale orientering i barndommen) samt deres fremstilling af hjembyen/hjemegnen som 'place' i humangeografisk betydning. Desuden er der klare sammenhænge mellem graden af dialektnivellering de tre steder og en række historiske, demografiske og socio-økonomiske faktorer knyttet til det enkelte sted.